

Svensk Förening för Vårdhygien

Utbildning för hälso-, sjuk- och tandvårdspersonal inom området värmedesinfektion

Spol- och diskdesinfektorer

ISBN 978-91-633-8059-4

1	INLEDNING	4
	ANSVAR	4
2	SYFTE OCH MÅL.....	5
3	UTBILDNING FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRDS- OCH TANDVÅRDSPERSONAL	5
	INFORMATION OM UTBILDNINGSMATERIAL OCH BESKRIVNING AV ARBETSSÄTT	6
	<i>Två nivåer för utbildningsmaterialet.</i>	6
	<i>Så här gör du.....</i>	6
	<i>Upphovsmannarätt</i>	7
4	UTBILDNINGSMATERIAL BASNIVÅ	7
4.1	TEORI BASNIVÅ.....	7
4.1.1	<i>Definitioner för olika rengöringsgrader och desinfektion, rengöringens betydelse under desinfektionsprocessen</i>	7
4.1.2	<i>Olika desinfektionsutrustningar och bakomliggande kriterier som styr dess användande</i>	7
4.1.3	<i>Olika rengörings- och diskdesinfektionsprocesser.....</i>	7
4.1.4	<i>Olika kemiska desinfektionsmedel samt dess användningsområden och deras inverkan på mikroorganismer</i>	7
4.1.5	<i>Instrument, material och kvalitet samt kvalitetsproblem.....</i>	7
4.1.6	<i>Desinfektion i tandvården</i>	7
4.2	HANDHAVANDE OCH TEKNIK BASNIVÅ.....	7
4.2.1	<i>Basala hygienrutiner – att förhindra smittspridning i vårdarbete</i>	7
4.2.2	<i>Lastningens grundprinciper (ex genomspolning av ihåliga, öppna saxar).....</i>	7
4.2.3	<i>Beslut om frisläppande av gods och förståelse om de bakomliggande orsakerna till en ev. retur av diskat gods.....</i>	7
4.2.4	<i>Aseptisk teknik vid hantering av höggradigt rena medicintekniska produkter/instrument, förståelse om indikation för renrutin respektive steril rutin.....</i>	7
4.2.5	<i>Dagliga underhåll på spol- och diskdesinfektorer – loggböcker</i>	7
4.2.6	<i>Förrådshantering av höggradigt rena medicintekniska produkter/instrument</i>	7
5	UTBILDNINGSMATERIAL PÅBYGGNADSNIVÅ	8
5.1	TEORI OCH HANDHAVANDE - PÅBYGGNADSNIVÅ	8
5.1.1	<i>Lagar, Författningar, Direktiv och standarder.....</i>	8
5.1.2	<i>Valideringens grunder och de olika kontroller och testmetoder som ingår</i>	8
5.2	TEKNIK - PÅBYGGNADSNIVÅ.....	8
5.2.1	<i>Årliga underhåll samt service på spol- och diskdesinfektorer</i>	8
5.2.2	<i>Årliga kontroller och tester på desinfektorn.</i>	8
6	UTBILDNINGENS INNEHÅLL	9
	BASNIVÅ	9
	<i>Teori</i>	9
	<i>Handhavande.....</i>	9
	<i>Teknisk.....</i>	9
	PÅBYGGNADSNIVÅ.....	10
	<i>Teori</i>	10
	<i>Handhavande.....</i>	10

	<i>Teknisk kompetens</i>	10
7	KURSLITTERATUR	11
8	REFERENSER	11
9	ARBETSGRUPPEN	12

1 INLEDNING

Svensk Förening för Vårdhygien (SFVH) har gett arbetsgruppen ”SODA” (Spol- och diskdesinfektors arbetsgruppen) i uppdrag att utarbeta en utbildning med syfte att ge kunskap om validering, upprepad processkontroll (UPQ), förebyggande underhåll (FU) och rutinkontroll av spol- och diskdesinfektorer.

Utbildningsmaterialet har tagits fram av personer inom SODAarbetsgruppen och därefter granskats av experter inom området.

Lagar och föreskrifter för medicintekniska produkter och hälso-, sjuk- och tandvård ställer krav på att produkter ska vara säkra och att verksamheten ska vara kvalitetssäkrad. Standarder kompletterar lagstiftningen med att föreslå hur dessa krav kan uppfyllas.

Tillverkaren ansvarar för att spol- och/eller diskdesinfektorer svarar mot de väsentliga kraven i Medical Device Directive (MDD), föreskrifterna om medicintekniska produkter, genom att exempelvis följa kraven i standardserien SS-EN ISO 15883.

Genom att i den kravspecifikation som upprättas inför upphandling/inköp av spol- och/eller diskdesinfektor hänvisa till aktuella standarder eller tillämpbara delar i dessa, har vårdgivaren/verksamheten försäkrat sig om att utrustningen svarar mot de väsentliga kraven i MDD.

Gällande standard, d.v.s. standardserien SS-EN ISO 15883 har tillsammans med SIS HB 600 varit utgångspunkt för arbetsgruppen. Dokumentet ska ses som en vägledning för hälso-, sjuk- och tandvård i tolkning och användning av standardserien SS-EN ISO 15883.

Äldre maskiner, som inte tillverkats enligt standardserien, ska uppfylla de väsentliga kraven i föreskrifterna om medicintekniska produkter. Produkterna som processas ska bli för ögat synligt rena, desinfektionstemperatur och tid skall uppnås, vilket ska kontrolleras och dokumenteras samt årligen kontrolleras i samband med FU (förebyggande underhåll).

ANSVAR

Vårdgivaren är ansvarig för att medicintekniska produkter som används inom hälso-, sjuk- och tandvård är ändamålsenliga och säkra. Vårdgivaren ansvarar för att det i kvalitetssystem anges vem som har ansvaret för hur och av vem medicintekniska produkter får användas.

Verksamhetschefen eller annan av vårdgivaren utsedd person är ansvarig för kvalitet och patientsäkerhet genom att ta fram, fastställa och dokumentera rutiner för säker användning, service och underhåll, kontroller av medicintekniska produkter samt att ansvar för att godkännande av valideringsdokumentation görs.

Instruktion/utbildning till/av personal ska genomföras, enligt vad som angivits i den kravspecifikation som utgör underlag till upphandling/inköp, i samband med validering. Ansvar för detta åligger vårdgivare eller av denna utsedd medicinskt ansvarig person.

Verksamhetschef eller annan av vårdgivaren utsedd person ansvarar för att personal som lastar och frisläpper medicintekniska produkter från spol- och diskdesinfektor har erforderlig utbildning och kompetens.

Den som tillhör hälso-, sjuk- och tandvårdspersonal ska utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet och bär själv ansvaret för hur han eller hon fullgör sina arbetsuppgifter. Brukaren av spol- och/eller diskdesinfektor ska ha en grundläggande utbildning om funktion, placering av gods samt hur godset ska hanteras före och efter rengörings- och desinfektionsprocessen.

För dem vars huvudsakliga arbetsuppgift är att hantera gods och utrustning inom exempelvis sterilteknikenhet eller operationsavdelning är utbildningskraven större än vad som beskrivs i SODA utbildningsdel. För denna grupp finns yrkeshögskoleutbildning som leder till examen som steriltekniker.

2 SYFTE OCH MÅL

Personal som handhar medicinteknisk utrustning ska utifrån Hälso- och sjukvårdslagens krav på att vården ska ha god hygienisk standard, kunna använda och välja validerade rengörings- och desinfektionsmetoder. Det är viktigt att man arbetar systematiskt och noggrant med aseptik som ledstjärna. Det är också viktigt att man utnyttjar tiden väl och arbetar efter de regelverk som styr arbetet. Personalen ska ha förståelse om olika spol- och diskdesinfektorer samt dess olika processer och styrsystem. Kontroll över arbete och arbetsuppgifter gör också att personalen, självständigt, ska kunna utföra kontroller, viss service och delta i valideringsarbetet. Utöver det rent tekniska ska personalen ha förståelse för kemiska desinfektionsmedel samt rengöringsmedel.

3 UTBILDNING FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRDS- OCH TANDVÅRDSPERSONAL

Personal inom hälso-, sjuk- och tandvård ska ha en adekvat utbildning för den avsedda verksamheten. En fortlöpande utbildning ska ske för att träna personalen i nya och förändrade metoder och rutiner innan dessa införs samt för att hålla erhållna kunskaper aktuella.

Personal på vårdenhet som lastar och frisläpper medicintekniska produkter från spol- och diskdesinfektorer ska ha utbildning och reell kompetens. För detta ändamål ska det finnas en godkänd utbildningsplan. Verksamhetschef eller av denne utsedd person ska gå igenom med sin personal behovet av utbildningar och kompetensutveckling, som årligen kontrolleras.

Vid enheter (kirurgmottagning, operationsavdelning och sterilenheter) där det ställs högre krav av kunskap för ansvarig personal finns en kvalificerad yrkesutbildning för instrument och steriltekniker som uppfyller dessa krav. Utbildningsmaterialet som beskrivs i detta dokument kan användas även för denna personalkategori.

INFORMATION OM UTBILDNINGSMATERIAL OCH BESKRIVNING AV ARBETSSÅTT

Utbildningsmaterialet har tagits fram för att användas vid fortbildning av hälso-, sjuk- och tandvårdspersonal. Materialet ligger på Svensk Förening för Vårdhygiens webbsida, www.sfvh.se.

Utbildningsmaterialet är uppdelat i två delar och två olika nivåer. Det är tänkt att användas för enskild utbildning men kan även användas vid gemensamma utbildningstillfällen.

Utbildningsmaterialet består av:

- Manus inom respektive ämnesområdet med referenser. I slutet finns frågor som ska besvaras och svar till frågorna.
- PowerPoint-presentation för varje ämnesområde.

TVÅ NIVÅER FÖR UTBILDNINGSMATERIALET.

Basnivå - är för all personal som använder spol- och diskdesinfektorer.

Påbyggnadsnivån - är nästa steg för utsedd ansvarig personal.

Varje nivå innehåller tre ämnesområden: teori, handhavande och teknik.

Varje ämnesområde tar ca en timma att genomföra. Det kan vara lämpligt att sprida ut inlärningsstillfällen under en längre tidsperiod. Det bör inte ske under längre tid än ett år. Under hela denna period är det bra om du får stöd av din närmaste chef. Därefter kan det vara bra med en uppföljning varje år i samband med medarbetarsamtalet.

Varje ämnesområde innehåller frågor som ska besvaras och lämpligen går man igenom svaren med närmaste chef för godkännande.

SÅ HÄR GÖR DU

Välj rätt nivå, basnivå eller påbyggnadsnivå:

För att komma till påbyggnadsnivån ska du först genomgå första nivån som är basnivån. Har du utökat ansvar för spol- och diskdesinfektorer går du sedan vidare till påbyggnadsnivån.

Välj ämnesområde:

Du kan välja fritt i utbildningsmaterialet vilket ämnesområde du vill jobba med under utbildningen.

Så här går det till när du arbetar med utbildningsmaterialet:

1. Välj nivå
2. Välj ämnesområde
3. Öppna utbildningsmaterialet – manus och PowerPoint-presentation – på dator eller tag ut det på papper.
4. Läs igenom och följ instruktionen som finns i utbildningsmaterialet.

Godkännande av utbildningsmaterialet

Efter genomfört ämnesområde går du igenom utbildningsmaterialet med din närmaste chef som godkänner.

UPPHOVSMANNARÄTT

Utbildningsmaterialet är tänkt att användas för brukarnas individuella utbildning och/eller för personalgrupper inom berörd verksamhet. Utbildningsmaterialet får ej användas i kommersiella sammanhang utan SFVH:s godkännande. Däremot är du välkommen att använda materialet enligt ovan (uppgive vem som är upphovsmannen).

4 UTBILDNINGSMATERIAL BASNIVÅ

4.1 TEORI BASNIVÅ

- 4.1.1 DEFINITIONER FÖR OLIKA RENGÖRINGSGRADER OCH DESINFEKTION, RENGÖRINGENS BETYDELSE UNDER DESINFEKTIONSPROCESSEN
- 4.1.2 OLIKA DESINFEKTIONSUTRUSTNINGAR OCH BAKOMLIGGANDE KRITERIER SOM STYR DESS ANVÄNDANDE
- 4.1.3 OLIKA RENGÖRINGS- OCH DISKDESINFEKTIONSPROCESSER
- 4.1.4 OLIKA KEMISKA DESINFEKTIONSMEDEL SAMT DESS ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN OCH DERAS INVERKAN PÅ MIKROORGANISMER
- 4.1.5 INSTRUMENT, MATERIAL OCH KVALITÉ SAMT KVALITETSPROBLEM
- 4.1.6 DESINFEKTION I TANDVÅRDEN

4.2 HANDHAVANDE OCH TEKNIK BASNIVÅ

- 4.2.1 BASALA HYGIENRUTINER – ATT FÖRHINDRA SMITTSPRIDNING I VÅRDARBETE
- 4.2.2 LASTNINGENS GRUNDPRINCIPER (EX GENOMSPOLNING AV IHÅLIGA, ÖPPNA SAXAR)
- 4.2.3 BESLUT OM FRISLÄPPANDE AV GODS OCH FÖRSTÅELSE OM DE BAKOMLIGGANDE ORSAKERNA TILL EN EV. RETUR AV DISKAT GODS.
- 4.2.4 ASEPTISK TEKNIK VID HANTERING AV HÖGGRADIGT RENA MEDICINTEKNISKA PRODUKTER/INSTRUMENT, FÖRSTÅELSE OM INDIKATION FÖR RENRUTIN RESPEKTIVE STERIL RUTIN
- 4.2.5 DAGLIGA UNDERHÅLL PÅ SPOL- OCH DISKDESINFEKTORER – LOGGBÖCKER
- 4.2.6 FÖRRÅDSHANTERING AV HÖGGRADIGT RENA MEDICINTEKNISKA PRODUKTER/INSTRUMENT

Utfärdad av
SFVH

Dokument
Nationell utbildningsplan för Hälso- sjuk-
och tandvårdspersonal inom området
värmedesinfektion,

SODA utbildning

Datum 2012-03-09

Utgåva
2.0

Sida
8(12)

5 UTBILDNINGSMATERIAL PÅBYGGNADSNIVÅ

5.1 TEORI OCH HANDHAVANDE - PÅBYGGNADSNIVÅ

5.1.1 LAGAR, FÖRFATTNINGAR, DIREKTIV OCH STANDARDER

5.1.2 VALIDERINGENS GRUNDER OCH DE OLIKA KONTROLLER OCH TESTMETODER SOM
INGÅR

5.2 TEKNIK - PÅBYGGNADSNIVÅ

5.2.1 ÅRLIGA UNDERHÅLL SAMT SERVICE PÅ SPOL- OCH DISKDESINFektorER

5.2.2 ÅRLIGA KONTROLLER OCH TESTER PÅ DESINFektorN.

6 UTBILDNINGENS INNEHÅLL

BASNIVÅ

Basnivå gäller för all personal som använder spol- och diskdesinfektorer. Efter genomgång av utbildningsmaterialet ska följande områden vara genomgångna och deltagaren ska:

TEORI

- ha förståelse om definitioner för olika rengöringsgrader och desinfektion
- ha förståelse om rengöringens betydelse under desinfektionsprocessen
- ha förståelse om de olika desinfektionsutrustningar som finns och de bakomliggande kriterier som styr dess användande
- ha förståelse om olika rengörings- och diskdesinfektionsprocesser
- ha förståelse om olika kemiska rengöringsmedel samt dess användningsområden och deras inverkan på material och mikroorganismer

HANDHAVANDE

- ha förståelse om lastningens grundprinciper (ex genomspolning av ihåliga, öppna saxar) och ha kunskap om principer för i- och urlastning av spol- och diskdesinfektor
- kunna självständigt starta och avsluta process i desinfektionsutrustningen
- kunna självständigt ta beslut om frisläppande av gods och förståelse om de bakomliggande orsakerna till en eventuell retur av diskat gods
- ha förståelse om aseptisk teknik vid hantering av höggradigt rena medicintekniska produkter/instrument
- ha förståelse om indikation för renrutin respektive steril rutin
- ha förståelse om dagliga underhåll på spol- och diskdesinfektorer
- ha förståelse om hur en loggbok förs
- ha förståelse om förrådshantering av höggradigt rena medicintekniska produkter/instrument

TEKNISK

- ha enklare teknisk kunskap om spol- och diskdesinfektorer
- kunna självständigt kvittera larm
- kunna tolka värden och processutskriften

PÅBYGGNADSNIVÅ

Påbyggnadsnivå gäller för utsedd ansvarig personal som använder spol- och diskdesinfektorer och efter genomgång av utbildningsmaterial ska följande områden vara genomgångna och deltagaren ska:

TEORI

- ha förståelse om de krav som lagar, förordningar, riktlinjer och standarder ställer på rengöring och desinfektionsarbetet
- ha förståelse att välja och använda ändamålsenliga fysikaliska och kemiska rengörings- och desinfektionsmetoder
- ha förståelse om olika rengöringsmedel och hur dessa påverkar resultatet under processen
- ha förståelse om de rekommendationer och regler som finns runt manuell rengöring
- ha förståelse om valideringens grunder och de olika kontroller och testmetoder som ingår i dess olika delar
- utförande, flöde, sköljrum, val av utrustning

HANDHAVANDE

- ha huvudansvar för att loggbok förs och åtgärder genomförs

TEKNISK KOMPETENS

- ha förståelse om årliga underhåll samt service på spol- och diskdesinfektorer
- ha förståelse om årliga kontroller och tester på desinfektionsutrustningen
- kunna delta i arbetet med validering av spol- och diskdesinfektorer.

7 KURSLITTERATUR

Att förebygga vårdrelaterade infektioner -Ett kunskapsunderlag. Underlag från experter. Stockholm, Socialstyrelsen 2006. ISBN: 91-85482-14-5. www.sos.se
Sid: 304 -307

SIS HB 600:2007. Steriliseringsprocesser Validering och rutinkontroll inom svensk hälso-, sjuk- och tandvård. ISSN: 0347-2019 ISBN: 91-7162-689-1, 978-91-7162-689-9. Sid: 43-57

Arbetsmiljöverket (2007) Desinfektion på arbetsplatsen: hantering, risker och regler. Andra upplagan. (utmärkt som uppslagsbok) Sid: 9-46, 56-58, 62- 82, 117-123, 124 -131

M Zimmerman Getinge Academy (2007), The Complete Guide to Hygiene and Infection Control Sid: 27-79

8 REFERENSER

LVFS 2003:11, Läkemedelsverkets föreskrifter om medicintekniska produkter.

LYHS 1998:531, Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område 1998:531.

Lagerhållning och transport av medicintekniska produkter med specificerad renhetsgrad till och inom hälso-, sjuk- och tandvård (FYFFE), 2008. www.sfvh.se Svensk Förening för Vårdhygien

SFS 1982:763, Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

SOSFS 2011:9, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

SOSFS 2008:1, Användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.

SS-EN ISO 15883, 1-6, <http://www.sis.se/>

Vårdhandbok. <http://www.vardhandboken.se/>

www.sfvh.se

www.theific.org

www.wfhss.com

Utfärdad av
SFVH

Dokument
Nationell utbildningsplan för Hälso- sjuk-
och tandvårdspersonal inom området
värmedesinfektion,

SODA utbildning

Datum 2012-03-09

Utgåva
2.0

Sida
12(12)

9 ARBETSGRUPPEN

Arbetsgruppens deltagare:

Mari Banck	mari.banck@liv.se
Maria Hansby	maria@hansby.se
Margareta Forsell	margareta.forsell@vgregion.se
Christina Kronquist	christina.kronquist@vgregion.se
Inger Spencer	inger.spencer@vgregion.se
Mikael Zimmerman	mz@bzb.se
Catarina Åneman	catarina.aneman@gmail.se

Eftertext

Utbildning för hälso-, sjuk- och tandvårdspersonal inom området värmedesinfektion, spol- och diskdesinfektorer är framtagen för att öka kompetensen för personal inom hälso-, sjuk och tandvård. Arbetsgruppens förhoppning är att denna utbildningsserie lyfter fram och synliggör disk- och spoldesinfektorer och de kunskaper som behövs för att kunna handha och arbeta med utrustningen.

Utbildningsmaterialet kommer att revideras vid behov.

För att vara säkra på att det är ett kvalitetssäkrat utbildningsmaterial har arbetsgruppen använt sig av experter inom ämnesområdet samt faktagranskare.

Svensk Förening för Vårdhygien äger utbildningsmaterialet som ligger på hemsidan www.sfvh.se

Vår målsättning är att du och din verksamhet ska ha nytta av din nya kunskap i framtiden och vi önskar dig och din verksamhet lycka till i ditt arbete.